

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Pastorum Sive Instructio Practica Neoparochorum

Dirckinck, Johann

Treviris, 1702

Caput. 12. De catechesi Pastoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51873](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51873)

ribus & sepulturis & apud Rusticos habendis. Vide Instruct. 7. P. Tobiaë Lohner editam Dilingæ Anno 1679. Item Institut. P. Pauli Segneri c. 7. de modo servando in concionibus, ubi docet materiam concionum ferè defumendam ex institutionibus catecheticis. Exemplo Christi adhibendas esse parabolas ac similitudines quibus res declaretur, *sine parabolis non loquebatur ei.* Descendendū esse ad particularia, non discurrendum in genere. Idem sæpius inculcandum: non cadendum animo, si fructus & emendatio non statim subsequatur. Muri Jericho non corruunt, si semel tantum Sacerdotes circumeant: non terretur audacia, non convelluntur abusus unâ alterâve dictione. Annosa quercus uno ictu non cadit. Sæpius ferienda est, & cadet: gratiâ divinâ, quæ anima est dictionis, adjuvante.

CAPUT XII.

De catechesi Pastoris.

MUnus catechizandi & prima fidei catholicæ rudimenta & fundamenta pueris, rudibusque tradendi, quod præscribit Pastoribus Concilium Tridentinum sess. 24. c. 4. de reform. hisce verbis. *Idem (Episcopi) etiam saltem Dominicis & aliis festi-*

festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, & si opus sit, etiam per censuras Ecclesiasticas compellent, non obstantibus privilegiis & consuetudinibus. Hoc, inquam, munus tanquam sibi proprium, utilissimum, summiéque necessarium, Pastor animarum maximi ducat, & in id singulari studio incumbat. Nam ex catecheseos defectu, ignorantia rerum fidei, spei, charitatis, præceptorum, Sacramentorum, aliorumque tum necessitate medii, tum necessitate præcepti, ad salutem scitu necessariorum, nascitur: ex ignorantia, æterna, ignorantibus sequitur damnatio, quæ Parocho, officio suo non fugenti, meritò imputatur; proindéque sine grandi scelere à Pastore omitti nequit: cadet enim in miseros Jeremiæ lamentatio. Thren. 4. *Parvuli petunt panem doctrinæ Christianæ) & non est, qui frangat eis.*

Ut autem Pastor catechizandi munus

nus

nus perlibenter obear, præter utilitatem & necessitatem antedictam sequentibus exemplis nonnunquam sese excitet.

1. Exemplum Christi Domini luculentum: qui ideo de cælo in mundum descendit, ut doctrinam suam Christianam, Evangelicam & cælestem rudibus & ignorantibus imperitiret: hinc parvulos ad se venire iussit: *Sinite parvulos venire ad me.* Marci 10. 14 hinc pagos & castella obiit, ut fidei mysteria rudibus & pauperibus exponeret & annunciaret. *Pauperes evangelizantur.* Matth. 11. 5. *Et docebat de navicula turbas!* Lucæ 5. 3. quæ eum sequebantur & doctrinam eius avidè audiebant, & mirabantur.

2. Exemplum illustre Apostolorum; qui in mundum universum missi sunt, ut Christi Doctrinam, Evangelium & mysteria fidei rudes docerent, & infidelibus exponerent. S. Paulus ait: *Facti sumus parvuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foveat filios suos* 1. Thess. 7.

3. Ex-

3. Exemplum præclarum S. Gregorii M. qui licet podagrâ laborans, fede gestatoriâ se ad scholam puerorum choralium portari curabat, quos ipse Virgam manu prætendens docebat.

4. S. Vincentius Ferrerius Concionator celeberrimus, pueros certis horis ad se vocatos instruebat, quomodo se cruce signarent, orationem Dominicam & salutationem Angelicam orarent, fidei symbolum recitarent, Deum colerent, parentibus honorem deferrent. Petrus Ranzauus in vita.

5. S. Carolus Borromæus per loca prærupta & inuia, reptans potius quàm incedens & sarcinas propriis humeris portans, Sacerdotes & plebem in montosis locis commorantes proprio ore catechizabat. Vita L. 6. c. 4.

6. S. Ignatius in Generalem Præpositum Societatis electus, non solum ipse catechetica doctrinam pueris rudibusque explanavit; verum etiam

iam novis Superioribus, & ultima vota edentibus, idem faciendum præcepit.

7 S. Franciscus Xaverius quid aliud egit apud Indos & Japones, nisi populis hisce infidelibus, fidei mysteria & Decalogi præcepta explicare & inculcare, præinque hujus doctrinæ catechetiæ explicandæ prolixam & ad minima descendentem, scripsit ad Catechistas in India L. 2. Epist. nov. Epist. 1

8. Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis in Catechesi pueris tradenda frequens & industrius; existimanti in concionibus & ejusmodi functionibus honorificentioribus ampliorem fructum referri; opponebat, in istis quidem pomposius, non autem fructuosius & efficacius operam locari: cum à tali puerorum institutione, potissima salus & felicitas Reipublicæ pendeat. Hinc ipse dicere solitus: *Venite ad me parvuli & rudes, lego vobis doctrinam, vos mihi orationem impendetis:*

detis: sic Angelos nostros vicissim letificabimus: Puerosque innocentes altâ voce orare jubebat: O Deus miserere famuli tui Gersonis!

9. Petrus Forerius Pastor zelosissimus, singulares adhibebat industrias in tradenda, inculcandâque pueris catechesi, curando, ut pueri in exstructo theatro sese exercerent, & de aliquo fidei articulo disceptarent. Vita L. I. c. 8. Parentes etiam excitabat, ita ut non sine lacrymis discederent, dum eos interrogaret, utrum pudore non afficerentur, quod filii majorem rerum Christianarum notitiam nacti essent, quàm ipsi?

Hos, aliósque viros sanctos Pastor zelosus imitetur, & magnum sibi meritum, pueris, rudibusque fructum, totique Reipublicæ emolumentum procurabit: implebitque illud Christi: *Pasce agnos meos.* Joan. 21. 15.

PRAXIS

Catechizandi.

Claritatis gratiâ, dicemus, quid
ante

ante, quid in, quid post catechizationem Pastori animarum sit observandum.

I. Ante catechizationem, Parochus, ad eandem, præmissâ oratione, diligenter se præparet. 2. Se- ligat materiam non nimis amplam, nec nimis angustam, ut intra duos saltem annos, Canisii catechismum, qui ordinariam materiam præbeat, possit absolvere. 3. Materiam selectam, in pauca puncta clarè dividat, seu potius in quæstiones, quod commendat S. Augustinus L. de catechizandis rudibus. c. 13. *Interrogatione, inquit, querendum, utrum is qui catechizatur, intelligat, & agendum, pro ejus responsione, ut aut planius aut enodatius loquamur, aut que illi nota sunt, non explicemus latius. Quod si nimis tardus est, misericorditer sufferendus est, breviterque decursis aliis, ea qua maxime necessaria sunt, inculcanda sunt.* 4. A conceptibus & modo concionatorio abstinendum est; uti & à multis
sen-

sen-

sententiis Scripturæ & SS. Patrum: Optimus modus est, ait idem S. Augustinus de catech. rudibus: *Ut qui audit, verum audiat, & quid audiat intelligat, quid enim prodest clavis aurea, si aperire non potest, & quid obest lignea, quando nihil aliud querimus, quam patere, quod clausum est.* 5. Historia nec multæ, nec longæ sint: & quoniam rudes, per Historias seu exempla, melius, tradita mysteria capiunt, ea feligenda sunt, quæ clarius dogma explicatum probant, & ad vivum declarant. Servire poterunt Catechismus Tridentinus, Trevirensis, Vogleri, Cusani, Schereri, Tournalotii & alii.

II. In catechizatione, observanda erunt sequentia. 1. Stans in eminentiore loco, vel sedens formet signum crucis majus & minus, præeat orando precationem Dominicam, salutationem angelicam, & Symbolum; atque à pueris per singulos sensus repeti faciat. 2. Finitâ oratione, aliquid ex catechismo recitari jubeat, non reci-

tent

tent autem more psittacorum, sed ut simul intelligant, quæ dicunt. 3. Examinet in præcedente catechismo declarata. 4. Progrediatur ad catechisin seu exhortatiunculam, in tribus vel quatuor quæstionibus & responsionibus consistentem: eaque sit brevis & totum catechismi tempus, ultra horæ spatium non protrahatur. 5. Finem exhortatiunculæ, iterum oret, & nisi initio præmiserit, recitet decem præcepta Decalogi, & quinque præcepta Ecclesiæ, septem Sacramenta & quatuor novissima: pueris singula per partes repetentibus, & signo crucis majore & minore formato, catechismo finem imponet.

III. Post catechizationem i. cantiuncula temporari conveniens canticum, quod etiam initio fieri potest, in quo pueri & puellæ à Ludimagistro instruuntur. 3. Ut pueri modestè templo egrediantur, curet. 3. Deo gratias agat, laborem offerat & seminari à se facto incrementum & fructum

cen-

centesimum à divina Bonitate efflagitet

Industrie adhibenda, ut catechismus floreat.

1. Stimulentur parentes, ut filios suos & filias mittant, similiter Ludimagistri excitentur: curetur, ut ii sint bene instructi & zelosi, easque dotes habeant, quas vel Ethnici requirebant: Ut nec habeant vitia, nec ferant: Quintil. L. 2. c. 2. Nonnullis in locis, ubi se-quiiores sunt, multa nonnulla Parentibus imponitur. 2. Maximo studio tempore catechismi, puerorū modestia procuretur, praesertim per Ludimagistros, aliosque maturiores. 3. Distribuantur bene meritis munuscula, rosaria, agni Dei, imagines, varii parvi & utiles libelli catechetici, de confessione, & communione, de missa. 4. Constituatur maturiores juvenes, qui pueros, & Virgines, quæ puellulas domi instruant, in certis capitibus. 5. Juvat etiam certa puncta scripto tradere, per hebdomadem memoria

man-

mandanda, & in sequente catechismo, palàm recitanda, non sine præmiolo. 6. Parentes & Ludimagistri stimulentur, ut domi pueros examinent, quid ex catechesi observârint, & negligentes puniant; ita saltem metu pœnæ obtinebitur, quod munusculorum spe obtineri nequit.

CAPUT XIII.

De Administratione Baptismi.

Circa hoc Sacramentum, ad eò ad salutem æternam necessarium, Parochus sequentia monita observet.

Monitum I. Cæremonias omnes in Rituali diocesano præscriptas accuratè servet, ac cum reverentia, devotioneq; conveniente peragat; eamq; etiam ab astantibus adhiberi curet; quem in finem juvabit has cæremonias nonnunquam pro concione populo explicare.

Monitum II. Hortetur Parochus Parentes, ut Paternos eligant, qui Infantium saluti consulere potiùs, quàm

S

inopiæ